

A RÉGÉSZETI ÁSATÁSOK ÉPÍTÉSTÖRTÉNETI VONATKOZÁSAI

Lupescu Radu

A kolostor régészeti kutatására 2013. április-májusában került sor. Mivel korábban régészetileg sosem kutatták meg, igen nagy érdeklődés övezte. Az ásatás fontosabb célkitűzései között szerepelt a kolostor építéstörténetével kapcsolatos adatok gyűjtése, illetve a felmenő falakban megfigyelhető repedések okának a meghatározása. Célja volt továbbá meghatározni az épületalapozások mélységét, erősségét, és megfigyelni a kolostor területének a rétegtanát.

Az ásatást Adrian Andrei Rusu és Viorica Rusu Bolindeț vezette. A jelen leírás az ő beszámolójukra és az ásatás alatt tett helyszíni megfigyeléseimre épül, amit további adatokkal, elsődlegesen a falkutatás során tett megfigyelésekkel vetettem össze.

A kolostor régészeti kutatása során összesen tíz szelvényt nyitottak meg.

SI

3 x 3 m

Elhelyezkedése: belső udvar észak-nyugati sarkában. Északról a középkori kerengő, nyugatról pedig a barokk kolostorszárny határolta.

A szelvényben a római Napoca több településnyoma is előkerült. A település létezésének első szakaszához köthető faépítkezések tekintetében két periódust sikerült elkülöníteni. Felette, már a kőépítkezések korából, további három padlóburkolat került elő. Udvar, de sokkal nagyobb valószínűséggel utca burkolatáról lehet szó. Közülük a legkorábbinak a kövekkel kirakott szegélyét is sikerült megtalálni, benne vízvezető csatornával. Maga a járófelület folyami görgetegkövel volt burkolva. A járósínteken római cipő (caliga) szegecseire bukkantak. Felette vastagabb hordalékréteg következik. Ebbe ásták bele a középkori sírokat. Egy felnőtt párnak és egy gyereknek a csontváza, illetve még egy személy maradványai kerültek elő. A kerengő falát ebbe a rétegbe alapozták, anélkül, hogy elérték volna a római járósíntet. Éppen felette álltak meg. A kerengő alapozásának mélysége 120 cm. Az alapozási padka szélessége 20 cm. Az alapozást a keleti oldalon egy fal töri át. Arról a középkori falazott csatornáról van szó, amely összekötötte a konyhát az udvar közepén álló kúttal. Ezek a 15. századi építkezések utólagosak a sírhelyekhez viszonyítva. Nincs kizárva tehát, hogy 13-14. századi temetkezésekről van szó.

A nyugati oldalon a nyugati barokk szárny alapozása került elő. Sokkal hevenyészettebb, mint a középkori alapozás, ahol soronként rakták a köveket. A 19-20. század folyamán a középkori és a barokk falat áttörték a szennyvízcsövek számára. A barokk fal esetében igényesen téglával javították ki a falat.

SII

2,40 x 2,50 m

Elhelyezkedése: a belső udvar dél-keleti sarkában. Délről és keletről a kolostor két szárnya, északról pedig egy támpillér határolja. Egy modern csatorna akna jelentős mértékben korlátozta a kutatható felületet.

A szelvényben masszív római fal alapozására és felmenő falának első kősorára bukkantak. Az alapozás 120 cm mély volt, anélkül, hogy elérték volna az alját (a beszűkült tér lehetetlenné tette az ásatás folytatását). Az alapozás vastagsága 90 cm, a felmenő falé pedig 70 cm. A fal tájolása kissé eltér a kolostoréról, nagyjából észak-kelet dél-nyugat irányú. Korát elég nehéz meghatározni, ugyanis a római település faépítkezéseinek periódusába hatol, és

használatban volt a város felhagyásáig. A faltól délre, talán vele összefüggésben, vízvezeték csatorna kőlapja került elő. A kőlap közepébe vájt csatorna vezette a vizet.

A szelvényben meg lehetett vizsgálni a kolostor déli és keleti szárnyának, illetve a keleti szárny támpillérének az alapozását. A déli fal alapozása hatolt a legmélyebbre (több mint 3 m). A keleti szárny alapozásának a vizsgálata váratlan eredményhez vezetett. Mivel a középkori kerengő faláról van szó, alapozása az S I-ben megfigyelt alapozás falazási technikájával kellett volna megegyezzen. Ez az alapozás azonban elég hevenyészett volt sok téglá felhasználásával. Nincs kizárva, hogy amikor a 18. században a kerengő keleti folyosóját és magát a szárnyat jelentős mértékben átalakították, akkor ezen a szakaszon megerősítették az alapozást. A támpillér esetében azt lehetett megfigyelni, hogy alapozása sokkal szélesebb kiülésű. A homlokoldalon 75 centiméterrel szélesebb. Az alapozás középkorinak tűnik, a felmenő fal azonban 18. századi. Fontos megjegyezni, hogy a két fal és a támpillér alapozása elválik egymástól, nincsenek kötésben.

SIII

2,40 x 2,50 m

Elhelyezkedése: a refektórium alatti pince (S-02) nyugati végében.

Ászokfa vagy valamilyen polcrendszer létezésére utaló nyomok kerültek csak elő.

SIV

2,30 x 2,50 x 2,40 x 2,50 m

Elhelyezkedése: a kolostor északi szárny előtt. Északról egy 20. századi épület, délről pedig a kolostor északi szárnya határolja.

A 19-20. századi építkezések teljesen megbolygatták a talajrétegeket. Egy erősen visszabontott fal csonkját sikerült csak feltárni. Vastagsága 130 cm körül lehetett. Értelmezni nagyon nehéz, mivel északi síkját elbontották, mellette pedig törmelékréteg húzódik, déli síkja pedig nekifekszik a 20. századi eleji helyreállítások során betonból öntött szellőzőcsatornának. Nincs kizárva, hogy a közelében található pincelejárattal állt összefüggésben.

SV

2,90 x 2,50 m

Elhelyezkedése: a barokk szárny alatti pince (S-05) déli helyiségének észak-keleti sarkában.

Észak-dél irányba tájolt, 30 cm széles fa alapozás nyoma körvonalazódott 160 cm hosszan. A kutatóárok három sarkában három cölöpgödör, elszórtan pedig *opus signinum* padló töredékei kerültek elő. Napoca korai faépítkezései periódusának egyik épülete lehetett.

SVI

4,20 x 2,90 m

Elhelyezkedése: a kolostor keleti udvarában, a keleti szárny és a városfal között, a káptalanterem mellett. Az ásatás célja itt a káptalanterem esetleges apszisának az azonosítása volt. A talajrétegeket egy ma már használaton kívül levő csatorna aknája és a különféle vezetékekkel kapcsolatos beásások bolygatták meg.

A középkori városfal alatt római kőfal került elő, amelynek alapozása 160 cm mély. Két padkája arra utal, hogy ha nem is két periódusban, de két szakaszban építették. Megőrződött továbbá a felmenő fal visszabontott csonkjája is. Ezt alapozásként használták fel a középkori városfal építése során. Erre merőleges egy másik kőfal, amelynek északi oldalán megőrződött a vörösre festett vakolat egy része. Minden bizonnyal díszesebb helyiség faláról van szó. A két római fal közötti viszonyt nem sikerült tisztázni egy utólagosan épített apszisfal miatt. Mivel a festett vakolat a másik fal alapozásának a magasságában van, ezt

mélyebben alapozhatták és talán korábbi is lehet. Intenzíven lakott terület lehetett a római korban, ugyanis a falak közötti szűk területeken hat járószintet sikerült elkülöníteni, többek között a korai periódushoz tartozó faépítkezések két szintjét.

Talán a kora középkorra datálható az az apszisfal, amely a kutatóárok legmarkánsabb jelensége. A keletelt apszis falvastagsága 110 cm, átmérője kb. 6-7 m lehetett. A keleti római fal miatt az apszis íve kissé nyomottan indul, feljebb azonban kiszélesítették 40 centiméterrel úgy, hogy ráfektették az elbontott római falra. Északi oldalához utólag egy szerényebb falat csatlakoztattak, minimális alapozással. Szélessége az alapozásnál 65 cm, a felmenő szakaszon 55 cm. A faltól nyugatra húzódott a helyiség, ugyanis ezen az oldalán vakolva volt. Ezeket a falakat a városfal 14. századi építése, vagy a kolostor 15. századi építése alkalmával bonthatták el.

A városfal építésekor a keleti római falat alapozásként használták fel. 40 centiméteres padkát hagytak, erre került a több mint 5 m vastag felmenő fal. Építése során római köveket is felhasználtak, amint erről egy befalazott római oltárkö is tanúskodik a keleti falsíkban. Ezen az oldalon különben egy áthidalás is megfigyelhető, ami nincs kizárva, hogy a várfalba utólagosan nyitott ajtóval áll összefüggésben.

SVII

2 x 2 m

Elhelyezkedése: a kolostor észak-nyugati melléképületében. Nem képezi a jelen kutatás tárgyát.

SVIII

3 x 2,20 m

Elhelyezkedése: a kolostor déli szárnya alatti kripta (S-01) keleti végében. Utólag egy 7 x 1 méteres szelvényvel növelték meg a felületét. Északról és keletről a kripta fala, délről a templom fala határolja.

A római város négy járószintje került elő. A legkorábbi Napoca faépítkezéseinek periódusából való. Rajta, a szelvény déli oldalán és a déli metszetsfalban, tűzhely nyoma körvonalazódott. A felette levő padló opus signinum technikával készült. Ezt követi egy egyszerűbb padló, majd pedig a legutolsó, amelyet kőlapokkal burkoltak. Ez a burkolat eltér az S X-es szelvényben megfigyelhető kőlapoktól, mivel kisebb és vékonyabb méretűek. Talán a harmadik római padló szintjével áll összefüggésben az a római falsarok, amelynek hosszabb oldala délről érkezik, kisebbik fala pedig keleti irányba bordul be és tűnik el a kripta keleti falában. Kőtömbökből igényesen rakott, 70 cm széles fal. Bizonyára felmenő fal, alapozása azonban nincs, hanem habarcságyra fektették. A kőlapokkal burkolt padló nyugati irányba egy következő falig folytatódik. A két fal közötti távolság 6 m. Ez utóbbit talán a barokk kripta építése alkalmával bontották vissza. Mindössze a két római fal tájolása és a padlóburkolat igazodása utal arra, hogy összefüggésben állnak. A 19. században (?) kb. 1 m mély ossuáriumot ástak ide, amely áthatolt a római padlórétegeken. Több mint húsz ember teteme kerülhetett ide, akik valószínűleg a kripta fülkéibe voltak eredetileg eltemetve.

SIX

3,70 x 2,80 m

Elhelyezkedése: az S VIII-as szelvény folytatásában, tőle nyugatra.

Az S VIII-ban talált római falak tájolásával megegyező fal került elő, amelyhez nyugat felől válaszfal csatlakozott. A fal két oldalán a talarétegek nem egyeznek meg. Gazdagabb és egyértelműbb stratigráfia a faltól keletre került elő. Itt a római Napoca településének faépítkezéseinek periódusához tartozó két réteget sikerült feltárni. Ezek felett már a kőépítkezésekkel összefüggésben álló *opus signinum* padló következett, majd egy 20 cm-es

töltésréteget követően újabb hasonló technikájú padló. Ez utóbbi felületén deszkalenyomat őrződött meg. A válaszfaltól délre mindössze egy *opus signinum* padló került elő. Ami fontosabb az a padlóra fektetett agyagpadló és tűzhely nyoma, illetve három cölöplyuk. Nincs kizárva, hogy ezek a jelenségek már a rómaiak kivonulása utáni periódusra datálhatók.

S X

2 x 1,50 m, 1,50 x 0,30 m

Elhelyezkedése: a templom szentélye (S-06) alatti kripta keleti oldalán. A kripta folyosójának méreteihez igazodik.

A régészeti kutatás megkezdése előtt is látszódtak azok a falak, amelyek datálása volt az egyik legfontosabb cél. Nagyobb méretű római épület dél-keleti sarka került elő. A keleti fal hossza 4 m, a déli falé pedig 8,70 m. A két fal szélessége 80-85 cm között ingadozik. Alapozása 110 cm mély. A alapozást a felmenő faltól csak minimális padka választja el. A két fal által közrefogott területen a római település faépítkezéseinek két periódusára utaló nyomok kerültek elő. A felettük húzódó járószinttel állhat összefüggésben a falak építése. A járószintre hordott töltésrétegre fektették azokat a nagyméretű kőlapokat, amelyek most is látszanak a kriptában és a jelenlegi járószintet képezik. A kövek egy része másodlagosan került ide. A kőpadló a rajta talált szesztercius alapján a 2. század második felére datálható. Valószínűleg, hogy udvar burkolatáról van szó, de az sincs kizárva, hogy utcaburkolat volt. A burkolat egyértelműen igazodik az épülethez. Úgy tűnik, hogy az épületet, vagy legalábbis egy részét, a 3. században elbontották, ugyanis a déli fal nyugati végében *cocciopesto* típusú burkolat került elő nagyobb felületen, a visszabontott falon is. A 18. századi építkezések alkalmával a kripta falait ráhelyezték a létező római falakra, a masszív kőpadlót meg megőrizték a kripta járószintjének.

Építéstörténeti következtetések

A római település

A kolostor területén végzett régészeti kutatás során feltárt településnyomok és épületmaradványok jelentős hányada Napoca településével állnak összefüggésben. A kolostor közelében korábban végzett ásásokból már ismert volt, hogy a római településnek két nagyobb korszakát kell megkülönböztetni. Az első periódusban elsődlegesen fából építkeztek, aminek három rétegződését sikerült elkülöníteni. A második periódus a kőépítkezéseké volt, amelyeknek két fázisával kell számolni. Ezt a periodizációt a jelen ásítás is alátámasztotta a kolostor teljes területén. A fa- és a kőépítkezések korából származó leletek majdnem minden kutatóárokban előkerültek.

A legkorábbiak a faépítkezések periódusába datálható leletek. A hozzájuk rendelhető leletek a jelenlegi járószinthez viszonyítva kb. 3 m mélyen kezdődnek. Értelmezhetőbb jelenségeket az S V-ös szelvényben lehetett megfigyelni. A középkori városfal előtt egy észak-dél tájolású faházra utaló nyomok kerültek elő: az alapozás nyomvonala, három cölöpgödör a szelvény sarkaiban és az *opus signinum* padló. Ettől délre, a templom északi fala mellett (S VIII és S IX), egy újabb cölöplyuk, mellette pedig korai tűzhely nyomaira bukkantak.

Római kőépítmények falai több szelvényben is feltárássra kerültek. Néhány esetben, az alapozáson kívül, a felmenő fal néhány kőszára is megőrződött. A római falak tájolása nagyjából megegyezik. Mindössze néhány fokos az eltolódás az észak-dél irányú tengelyhez viszonyítva. A falak azonban nem tartoznak ugyanazon épülethez, mivel a falak eltérő vastagságúak és az alapozások mélysége sem egyezik meg.

Összefüggőbb római építészeti leletegyüttes az S VIII és S IX-es szelvényekből került elő. Az itt állt római épület meghatározó eleme három fal, amelyek tájolása és nagyjából vastagsága is megegyezik (70-80 cm). Fontos viszont kihangsúlyozni, hogy a nyugati fal alapozása sokkal mélyebb, mint a másik kettőé, illetve a falak melletti stratigráfia különbözik. A nyugati oldalon két *opus signinum* padlót tártak fel, míg a keleti oldalon csak egyet. A keleti oldalon viszont a legfelsőbb római padlóréteget összefüggő kőlapos burkolat képviseli, ami a másik oldalon hiányzik. Az *opus signinum* padló minden felületen jelen van, úgy a három fal között, mint a nyugati falon túl is. Bizonyára egymás mellett levő belső terekről van szó. Vakolt felületek nem kerültek elő, mindössze a nyugati fal melletti felső római padlóban őrződött meg valamilyen deszkaburkolat lenyomata.

A régészeti kutatás fontos feladata volt eldönteni a templom szentélye alatti barokk kriptában megőrződött épületsarok datálását. Az 1970-es évektől Bágyuj Lajos azt a nézetet terjesztette, hogy ezek a falak a domonkos kolostor előtt itt álló korai plébániatemplom falai. Megállapítása igen közkedvelté vált, és jelentős mértékben befolyásolta a város kezdeteivel kapcsolatos nézeteket. A régészeti ásatás immár egyértelművé tette, hogy valójában római falakról van szó, a falak közötti kőburkolat pedig egy udvar sarka lehet. A burkolaton ráadásul a Kr. u. 150-es évekre datálható szeszterciusz került elő, ami datálja az épület használatát. Talán még a 3. században elbontották, ugyanis a déli fal nyugati végében *cocciopesto* típusú burkolat került elő, ráadásul a visszabontott falon is. A falalapozás mélysége, a leletek és a rétegjelenségek egyértelművé tették tehát, hogy a szentély alatti falaknak semmi köze a feltételezett korai plébániatemplomhoz, hanem a római településhez köthetők.

A római település fejlődésének teljes stratigráfiája került elő az S VI-os kutatóárokban. Itt egy masszív észak-dél irányú falat lehetett megfigyelni, amelynek két alapozási padkája volt, de megőrződött a felmenő fal legalsó sora is. A középkori városfal építése során alapozásnak használták fel. Rá merőlegesen másik római fal is előkerült. Sajnos nem lehetett egyértelműen megállapítani a kettő kapcsolatát. Ami viszont figyelemreméltó, hogy a fal északi oldalát vakolták és vörösre festették. Ez volt az egyedüli hely, ahol festett római vakolat került elő. A római építkezések kapcsán érdemes még megemlíteni egy kelet-nyugati irányú fal melletti vízelvezető csatorna kőlapját (S II). Nincs kizárva, hogy összefüggésben áll az S VIII-as szelvényben előkerült római kőépítkezésekkel. A kettejük közötti területet sajnos átvágja a kolostor barokk szárnya.

A számos római épületnyomokkal ellentétben, utakat, utcákat alig sikerült beazonosítani. Ilyen tekintetben az S I-es kutatóárokban talált három rendbéli útburkolat tűnik a legbiztosabb leletnek. Tágabb kontextusban akkor lehet majd értelmezni ezeket a felületeket, ha feltárássra kerül a kolostor teljes udvara.

A kutatás egyik érdekes eredménye, hogy a kolostor déli szárnya alatti kriptában a rómaiak kivonulása utáni periódusból kerültek elő háznymok (S IX). Erre utal három cölöplyuk, amely áthatol az *opus signinum* padlón, a római padló felett eldolgzott vékony agyagpadló, illetve egy tűzhely.

A kolostor

A régészeti kutatás nem csak a római Napocával kapcsolatos jelenségeket tárta fel, hanem jelentős adatokat szolgáltat a kolostor történetére, építéstörténetére is. A szentély alatt végzett ásatás kapcsán jeleztem, hogy az ottani korai falakat az elmúlt évtizedekben egy feltételezett kora középkori plébániatemplommal hozta összefüggésbe a kutatás. Ezt most sikerült egyértelműen megcáfolni, azonban egy újonnan feltárt fal, ismét aktuálissá tette a kérdést. A kolostor keleti udvarában megnyitott szonda, egy félköríves záródás alapfalát tárta fel, amelyet visszabontott római falakra helyeztek. Teljes átmérője 6-7 m lehetett, azaz elég

széles ahhoz, hogy egy nagyobb templom, akár plébániatemplom apszisának tekintsük. Utólag, észak felől, kisebb épületet csatoltak hozzá, amely belülről vakolva volt. Az apszist nagyobb összefüggéseiben nem sikerült megvizsgálni, mivel egyik végét a kolostor keleti szárnya, illetve a Möller által tervezett szellőztetőcsatorna, a másikat pedig egy modern vízcsatorna aknája határolta. Nyitott kérdés marad tehát, hogy az apszis milyen épülethez tartozott, az azonban nagyon valószínű, hogy a középkorban épült. Vagy akkor bontották el, amikor a városfalat építették, vagy amikor a domonkos kolostort emelték.

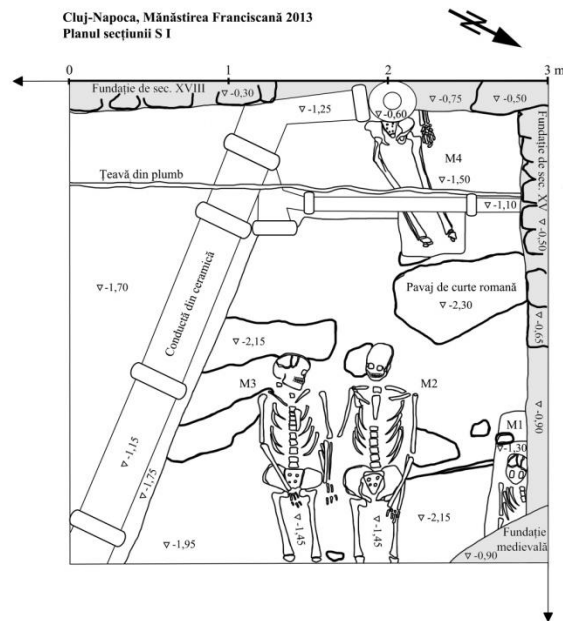
A kolostor belső udvarán, az észak-nyugati sarokban, középkori temető sírjaira bukkantak. Összesen négy sírt érintett a szelvény. Kettő közülük, egy férfi és egy nő, egymás kezét fogva volt eltemetve. Előkerült egy gyerek csontváza is, amelyet a kerengő északi fala vágott át. A datálás szempontjából ez igen fontos, mivel bizonyossá vált, hogy a 15. századi kolostor építése előtti időből származnak a sírok. Leletek híján pontosabb datálásuk nem lehetséges. Elképzelhető, hogy a feltételezett korai plébániatemplommal függ össze a körvonalazódó temető, de az sincs kizárva, hogy a domonkosok első, 14. századi kolostorával áll összefüggésben.

A kolostor középkori kerengőjének udvari falát két kutatóárokban vizsgálták meg. Alapozása 120 cm mély, rendezett kősorokból áll. Az alapozási padka szélessége 20 cm. Erre helyezték a felmenő falat. Az S I-es kutatóárokban sikerült megtalálni azt a falazott vízvezeték csatornát, amely az udvar közepén található kutat kötötte össze a konyhával. Az S II-es szonda a falat megtámasztó támpillérrel kapcsolatban szolgáltatott további adatokat. Kiderült, hogy alapozása jóval nagyobb, mint maga a támpillér, ugyanis hosszában 75 centiméterrel ugrik ki eléje, oldala pedig 20 centiméterrel szélesebb. Középkori alapozásnak tűnik. Ellenben a keskeny felmenő fal, a falkutatás adatai alapján, 18. századi. Lehetséges, hogy a középkori támpillér nem épült meg, vagy visszabontották. Ugyanabban a kutatóárokban sikerült megvizsgálni a kerengő keleti folyosójának az alapozását. Udvari, árkádosa a középkorban épült, a 18. századi átépítés során azonban az árkádokat elfalazták és félköríves nyílásokkal látták el. Számításainkkal ellentétben az alapozás is 18. századnak tűnik. Erre utalnak a falszövetben látható téglák, amelyek nem javítás, hanem falazás közben kerültek az alapozásba. Mivel az udvarnak arról a sarkáról van szó, ahol a kolostor déli barokk szárnya csatlakozik a keletihez, nincs kizárva, hogy a keleti szárny átalakítása, vagy a déli építése során érintették az alapozást.

A régészeti kutatás összességében jól körvonalazta a római település fejlődését az egyszerű kezdetektől egészen a kőépítkezések koráig. A korábbi, illetve a későbbi talajrétegek a Szamos többszöri kiöntéséről tanúskodnak. Felettük már a középkori rétegek sorakoznak. A középkori építkezések tekintetében, a városfalat, legalábbis egy szakaszon, masszív római falra helyezték. A városfal tájolása amúgy megegyezik a római falakéval. A kolostor építése során felhagytak ezzel a lehetőséggel, a római falakat egyáltalán nem vették figyelembe, a falak tájolása is néhány fokkal eltér. Ezzel a romok kontinuitása is megszűnt. A római építkezések később még egyszer játszottak szerepet a kolostor építéstörténetében. A 18. századi építkezések alkalmával kialakított kripták járószintjét a római kőburkolatos járószintig süllyesztették, amit úgy a szentély, mint a kolostor déli szárnya alatti kriptában is meg lehetett figyelni.

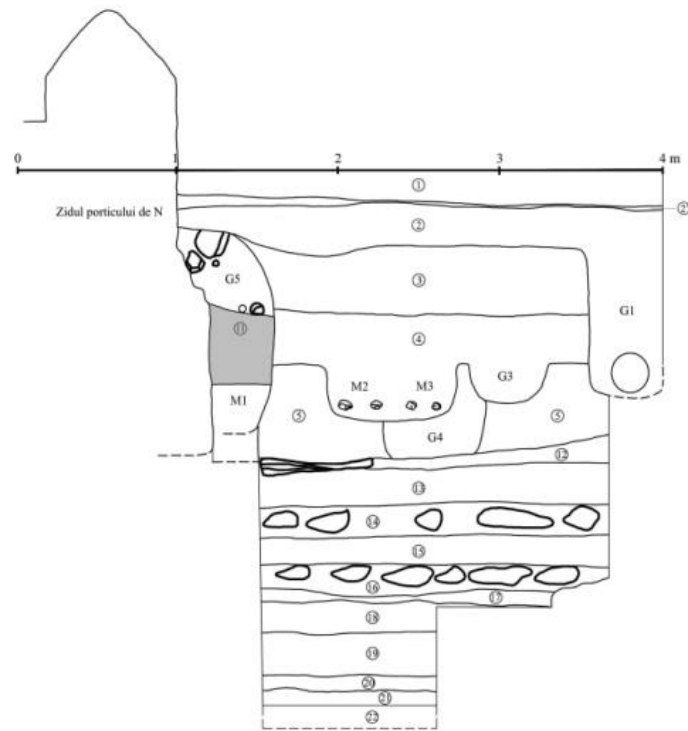
1. A pinceszint alaprajza a kutatóárkok feltüntetésével

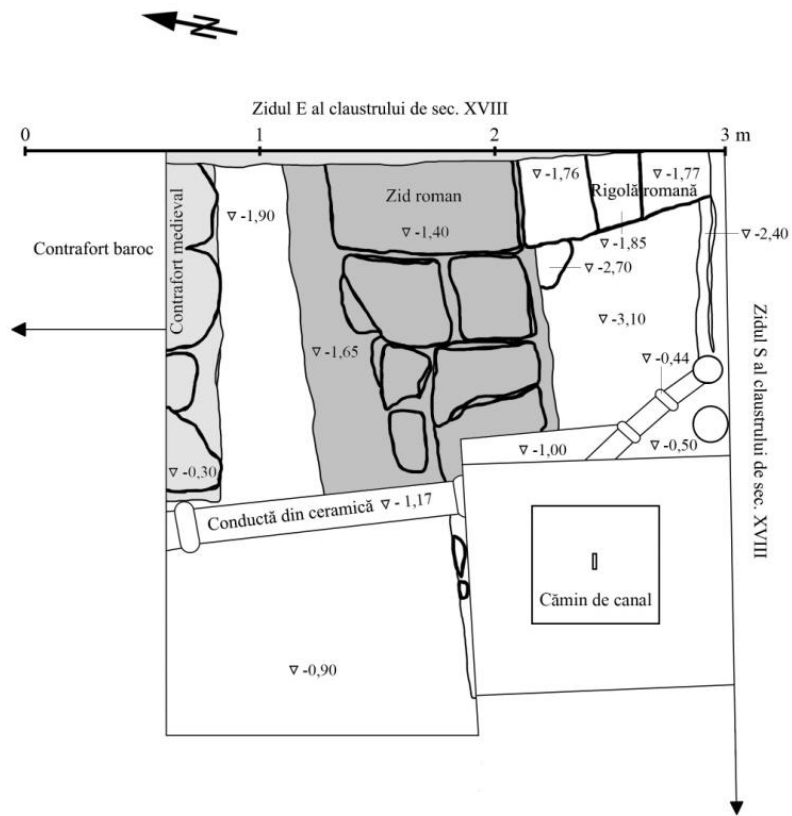
2. Az S I. kutatóárok felszínrajza

3. Az S I. kutatóárok a középkori temetkezésekkel

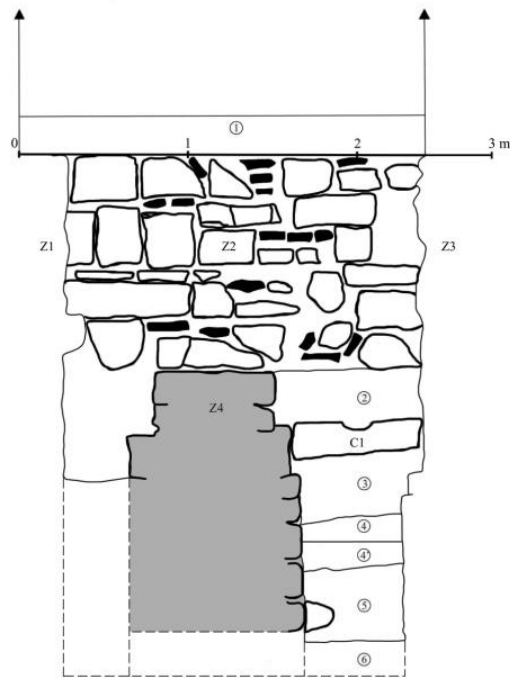
4. Az S I. kutatóárok keleti metszetsfala. 1: betonburkolat, 2: a burkolat aljzata, alatta feltöltés, 3: újkori feltöltés, 4: középkori, 15-16. századi kultúrréteg, 5: római épületomladék (2/2. periódus), 11: középkori alapozás, 12: római javított út- vagy udvarburkolat (2/2. periódus), 13: a burkolat fektetőrétege, 14: római út- vagy udvarburkolat (2/2. periódus), 15: a burkolat fektetőrétege, 16. római út- vagy udvarburkolat (2/1. periódus), 17. a burkolat fektetőrétege, 18: római kultúrréteg (2/1. periódus), 19-20: római kultúrréteg (1/2. periódus), 21: római kultúrréteg (1/1. periódus), 22: kavicsréteg, M1: gyereksír, M2-M3: felnőtt pár sírja, G1: modern gödör, G3: középkori gödör (?), G4: középkori gödör, G5: modern gödör.

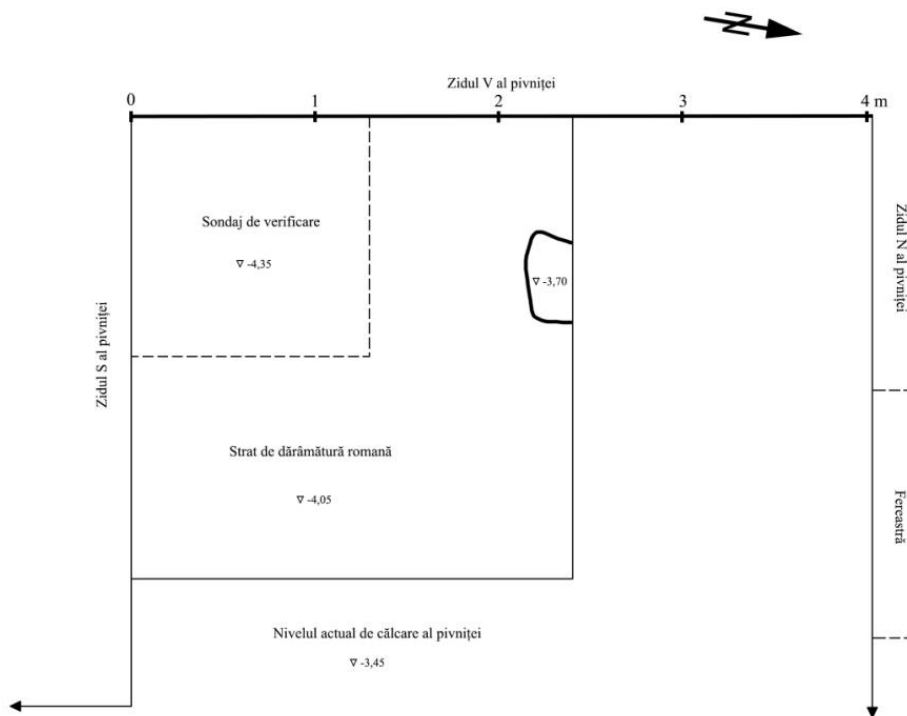
5. Az S II. kutatóárok felszínrajza

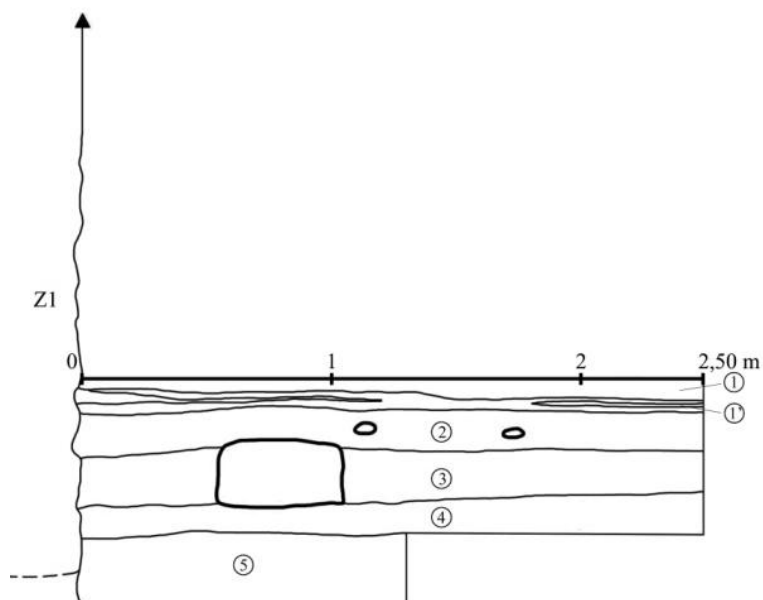
6. Az S II. kutatóárok

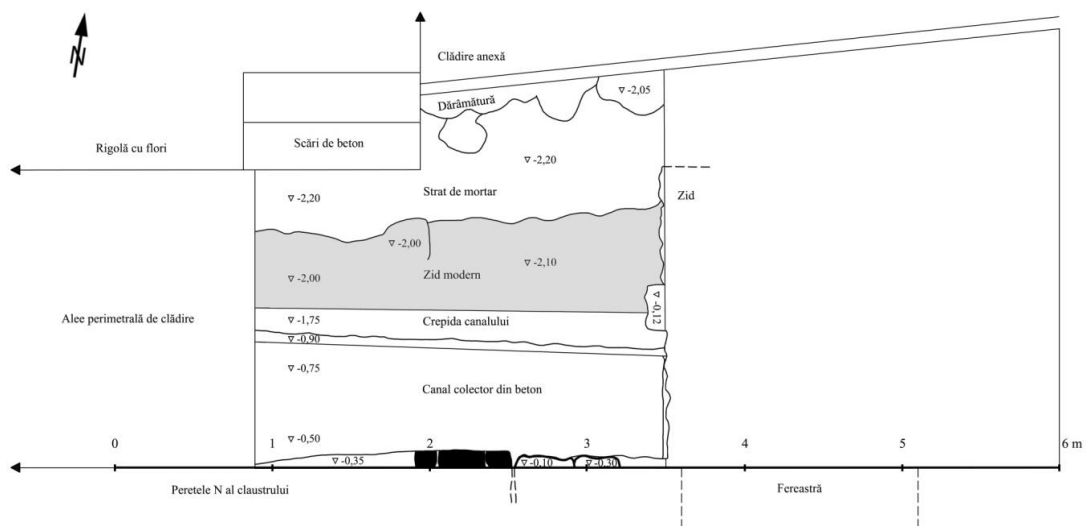
7. Az S II. kutatóárok keleti metsztfala. 1: betonburkolat, 2: római omladék (2/2. periódus), 3: a vízcsatorna fektetőrétege, 4: római omladék (2/1. periódus), 4': római járószint (1/2. periódus), 5: római omladék, 6: kavicsréteg, Z1: a támpillér alapozása, Z2: a kolostor keleti szárnyának alapozása, Z3: a kolostor déli szárnyának alapozása, Z4: római kőfal, C1: római csatorna

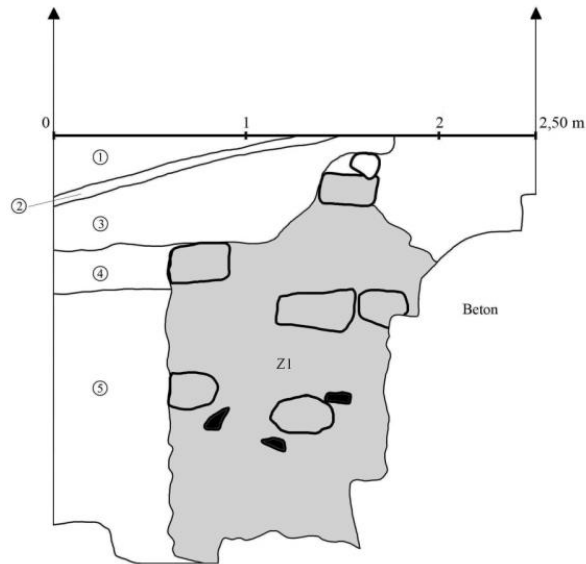
8. Az S III. kutatóárok felszínrajza

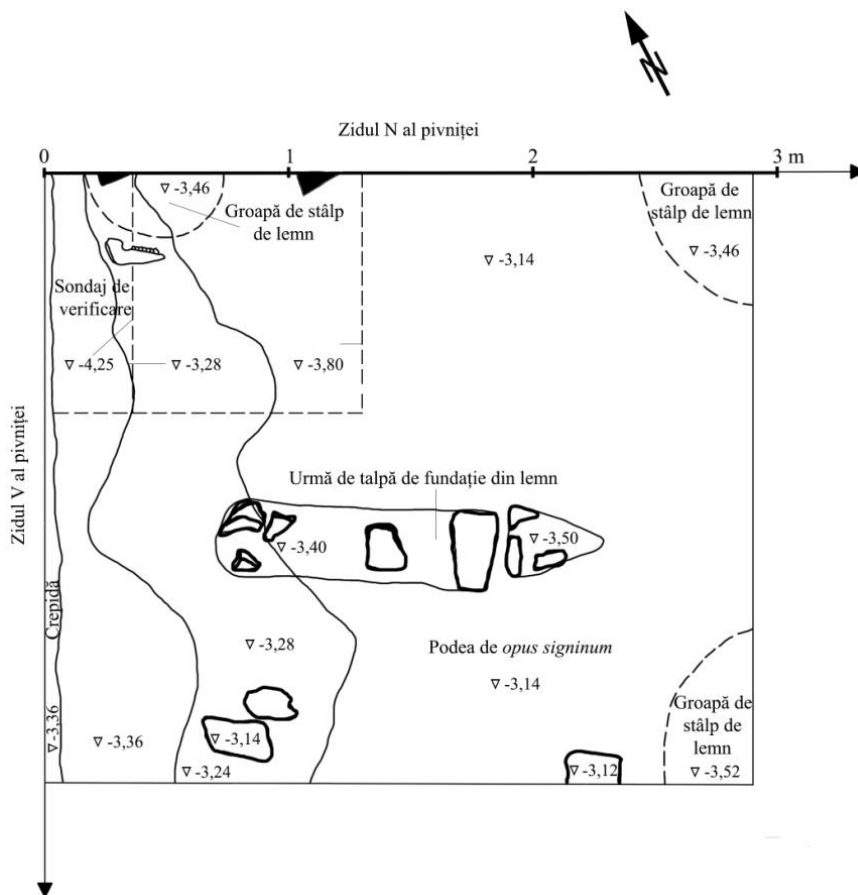
9. Az S III. kutatóárok északi metsztfala. 1: a pince jelenlegi járósintje, 1': a pince építési rétege, 2: 16-17. századi töltésréteg, 3: agyagpadló, 4: római omladék, 5: kavicsréteg, Z1: a pince nyugati fala

10. Az S IV. kutatóárok felszínrajza

11. Az S IV. kutatóárok keleti metsztfala. 1: a betonburkolat aljzata, 2: habarcsos réteg, 3: szenes réteg, 4: a fal bontásrétege, 5: omladék, Z1: újkori (?) fal

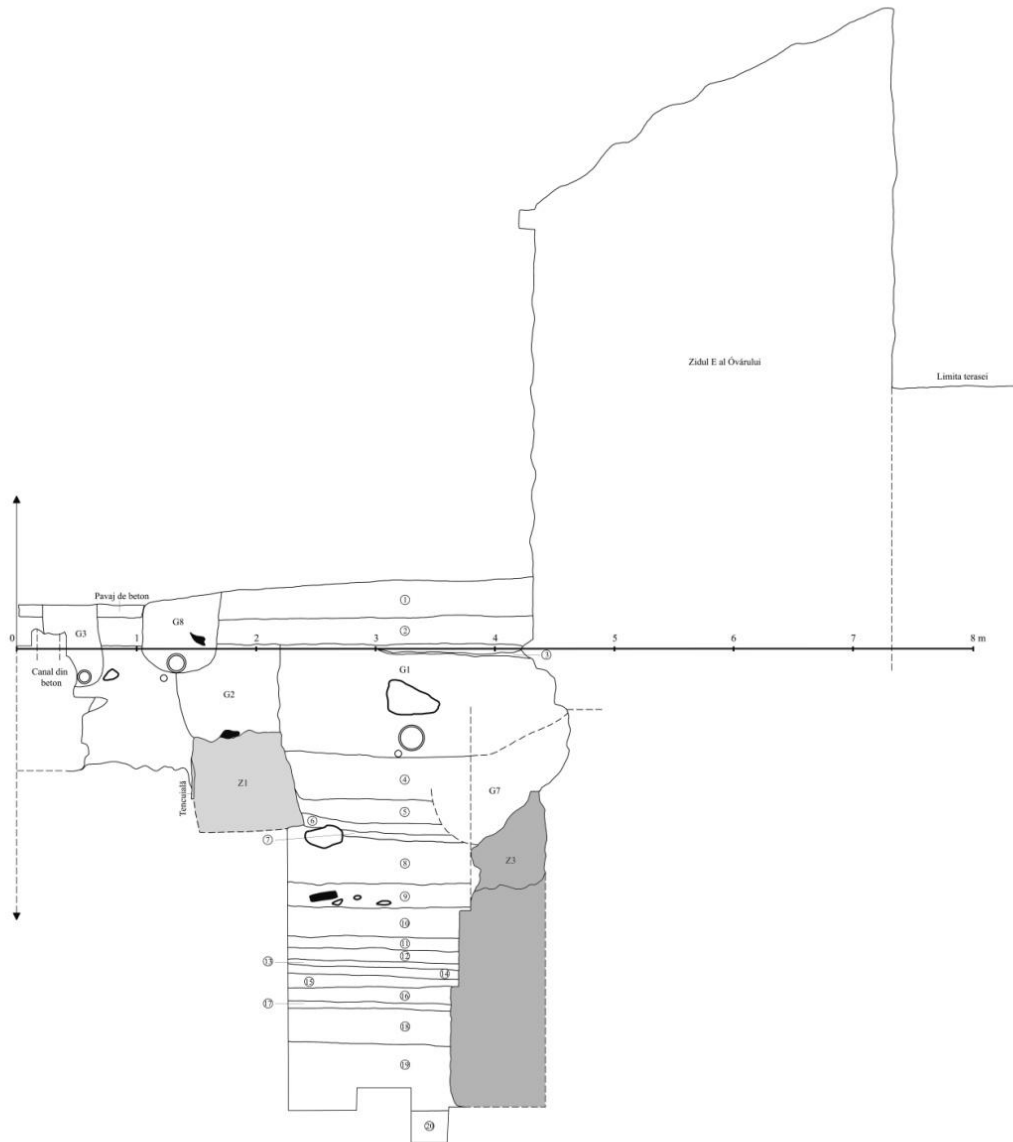
12. Az S V. kutatóárok felszínrajza

15. Az S VI. kutatóárok

16. S VI. kutatóárok

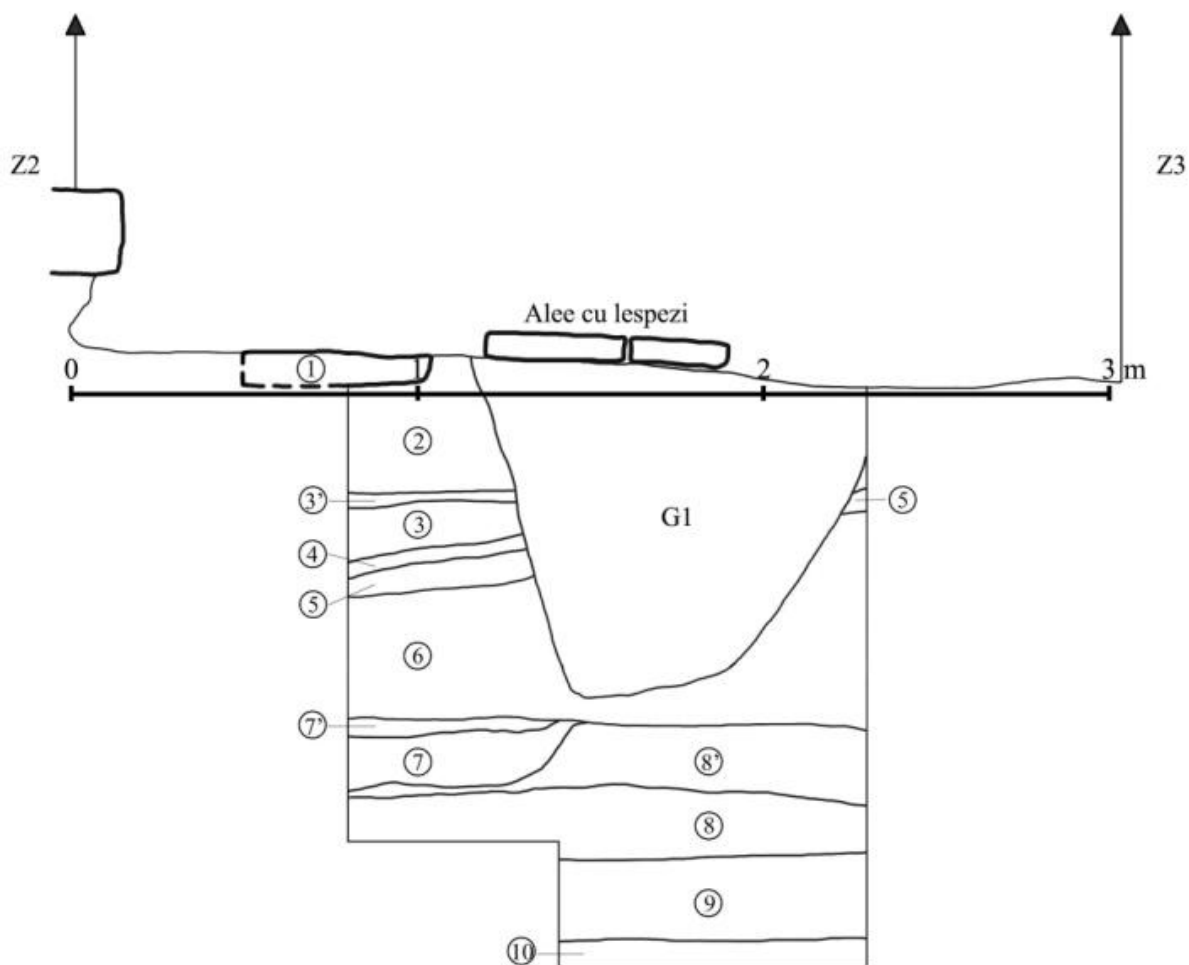
17. Az S VI. kutatóárok északi metszete. 1: humusz, 2: a kert járósíntje, 3: a városfal építési rétege, 4: a Z1-es fal bontásrétege, 5: középkori vagy újkori járósínt, 6: a Z1-es fal építési rétege, 7: középkori járósínt?, 8: feltöltés, 9: római omladék (2/2. periódus), 10: római járósínt, 11: a Z3-as római fal építési rétege, 12: planírozás, 13: deszkapadló nyoma, 14: a Z3-as római fal első alapozási padkájának építési rétege, 15: római járósínt (1/2. periódus), 16: római építkezési réteg (1/2. periódus), 17: római járósínt (1/1. periódus), 18: római építkezési réteg (1/1. periódus), 19: agyagos réteg, 20: kavicsréteg, Z1: középkori vagy újkori fal, Z3: római fal, G1: modern gödör, G2: a Z1-es fal bontásrétege, G3: modern gödör, G7: a Z3-as fal bontásrétege, G8: modern gödör

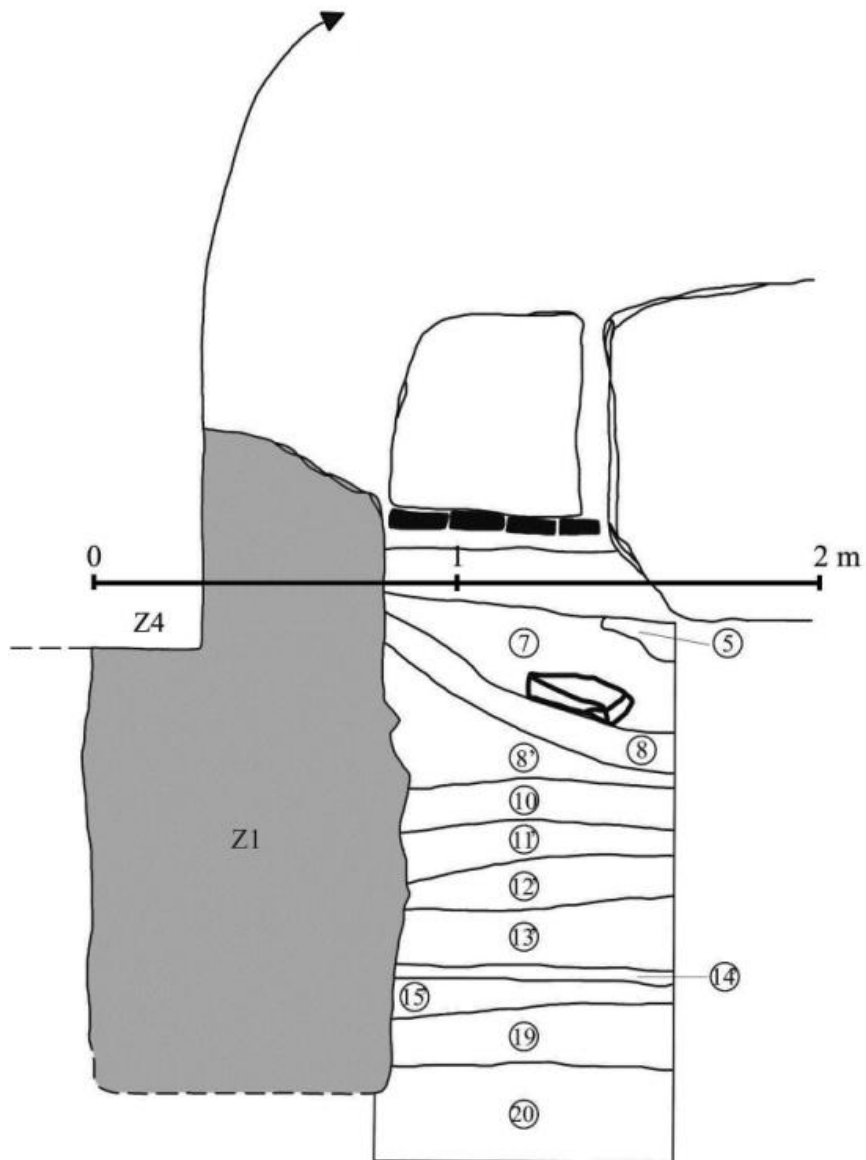
19. Az S VIII és S IX. kutatóárok helyszíne

20. Az S VIII. kutatóárok keleti metszefala

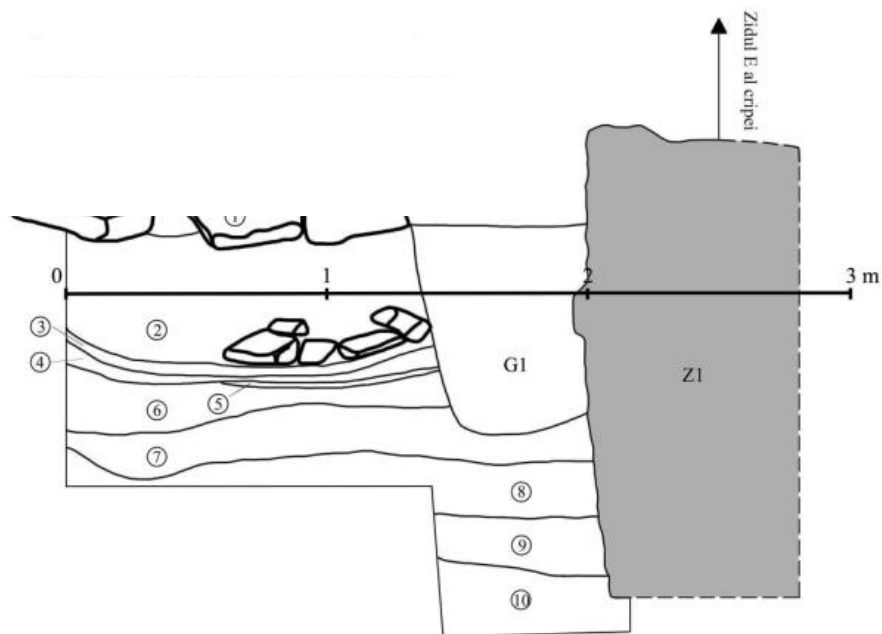
21. Az S VIII. szelvény nyugati metszetsfala. 1: mészkő járólapok, 2: a kőburkolat fektetőrétege, 3: római habarccspadló és fektetőréteg (2/2. periódus), 4: *opus signinum* padló, 5: a padló fektetőrétege, 6: planírozás, 7: római kultúrréteg és járósínt (1/1. periódus), 8': hordalék, 8: őskori járósínt, 9: agyagos réteg, 10: kavicsréteg, Z2: a kriptá déli fala, Z3: a kriptá északi fala, G1: osszáríum

22. Az S IX. kutatóárok északi metszetsfala. 5: *opus signinum* padló (római 2/2. periódus), 7: a padló fektetőrétege, 8: *opus signinum* padló és fektetőréteg (2/1. periódus), 10: planírozás, 11': római kultúrréteg (1/2. periódus), 12': hordalék, 13': római kultúrréteg (1/1. periódus), 14': planírozás, 15': őskori kultúrréteg, 19: agyagos réteg, 20: kavicsréteg, Z1: római épület válaszfala, Z4: a kripta északi falának alapozása

23. Az S X. kutatóárok felszínrajza

24. Az S X. kutatóárok északi metszete. 1: római kőburkolat, 2: a burkolat fektetőrétege, 3: habarcsos réteg, 4: a római épület járósíntje, 5: a Z1-es fal építési rétege, 6: római kultúrréteg (1/2. periódus), 7: római kultúrréteg (1/1. periódus), 8: hordalék, 9: homokos réteg, 10: kavicsréteg, Z1: római épület keleti fala, G1: modern gödör

25. Az S X. szelvény ásatási helyszíne